

ГЛИГОР БИШЕВ

ПРЕТСЕДАТЕЛ НА УПРАВЕН ОДБОР НА СТОПАНСКА БАНКА - СКОПЈЕ

**ГРЧКАТА КРИЗА
НЕ ЈА ЗАГРОЗУВА
СТАБИЛНОСТА
НА СТОПАНСКА
БАНКА-СКОПЈЕ**

БИЈАНА ЗДРАВКОВСКА-СТОЈЧЕВСКА
zdravkovska@kapital.com.mk

► **Како работеше Стопанска банка во првата половина од годината? Споредба со минатата година?**

Во текот на првата половина на 2011 година работењето на Стопанска банка Скопје беше прилагодено да обезбеди соодветно ниво кредитна поддршка на нашите клиенти, но истовремено и одржување на висока ликвидносна позиција на банката, како и одржување на високо ниво на квалитетот на кредитното портфолио. Со ваквиот начин на работа Стопанска банка оствари раст на вкупната актива од 8% на годишно ниво, со што ја одржа активата во рангот на најдобрите и најголемите банкарски активи во Македонија. Паралелно со ова, фокусот на банката кон одржување висок квалитет на кредитното портфолио резултираше со понизок коефициент на нефункционални кредити во однос на просекот на секторот во земјата. Истовремено, банката продолжи со лансирање нови производи, како што се телефонско банкарство, штеден план, нов автомобилски и потрошувачки кредити и сл. На тој начин, за првите пет месеци од годината банката оствари двојно поголема добивка во однос на истиот период лани.

► **Во каква состојба се наоѓа македонската економија ако оценувате според тоа колку и какви кредити бараат македонските компании?**

Податоците за индустриското производство, извозот, извршените градежни работи и прометот во трговијата укажуваат на позитивни трендови во реалниот сектор во првиот квартал од 2011 година и задржување на оваа позитивна динамика во текот на вториот квартал од годината. Дополнително, индициите за зајакната економска активност во земјата се потврдуваат и со забрзаната динамика на кредитен раст, особено со забрзаниот раст во делот на долгорочните кредити на претпријатија. Од тој аспект, можеме да

констатираме дека заздравувањето на економијата се интензивира, но сепак престои уште долг период на реорганизација.

► **Колку е сериозна неликвидноста во македонската економија? Ја чувствувате ли како банка? Дали граѓаните и фирмите имаат проблеми со отплата на кредитите?**

Ликвидноста во одредена национална економија се мери како сооднос меѓу растот на паричната маса и растот на бруто-домашниот производ (БДП). Во овој момент паричната маса расте двојно повеќе во однос на БДП и од тој аспект можеме да заклучиме дека ликвидноста според оваа стандардна мерка е задоволителна. Се разбира, дистрибуцијата по одделни сектори и сегменти во економијата зависи од нивната индивидуална профитабилност и индивидуалната можност за генерирање готовински приливи. Од тој аспект, подобрувањето на ликвидноста во одделните сегменти треба да се бара преку преземање соодветни микро-мерки за реструктурирање. Сепак, тука битно е да се напомене дека првата половина од годината се карактеризира со позитивни трендови во однос на отплатата на кредитите, како на ниво на банкарски сектор, така и во Стопанска банка.

► **Колку се зачестени барањата од компаниите за кредити за обртни средства за да ги надминат ликвидносните проблеми во услови кога целата економија се соочува со проблеми со редовната наплата на побарувањата кои во голем дел се поттикнати и од државата?**

Во економија која расте и се обновува нормално е да расте и кредитната побарувачка и во тој контекст и побарувачката за обртни средства. Притоа, основен критериуми во Стопанска банка Скопје при одобрување корпоративни кредити е компаниите да имаат соодветни проекти или доколку се работи за обртни средства, да имаат позитивен готовински тек (cash flow).

► **Во каква ситуација е банкарскиот сектор во Македонија? Колку се стабилни и сигурни банките во Македонија? Најголеми предизвици за следниот период?**

Македонскиот банкарски сектор спореден со банкарскиот сектор во другите земји успешно ја преброди големата економска рецесија, при што нивото на нефункционалните кредити беше значително пониско како од земјите во регионот, така и на светско ниво и од тој аспект, со многу подобра стартна позиција влегоа во економската обнова. Истовремено, капиталната сила на банкарскиот сектор во Република Македонија е значително голема. На тој план предничи Стопанска Банка-Скопје, со вкупна капитална сила од 200 милиони евра и адекватност на капиталот од 18%. Се разбира дека вкупната состојба не треба да нè опушта, треба и понатаму да се продолжи со прудентните стандарди на работење, особено во услови на раст на цените на суровините и репроматеријалите на светско ниво и појавата на нови знаци на забавување на економијата на САД. Предизвиците на глобално повисока инфлација од една страна и забавувањето на економскиот раст истовремено претставуваат и најголеми предизвици за македонската економија којашто 65% од своето производство продава на странските пазари.

► **Во предизборниот период и двете политички партии ветуваа субвенционирани кредити за станови, за компании... Како гледате на овие идеи?**

Субвенционирањето на каматните стапки, било на станбените кредити кај населението или кај компаниите, како инструмент за поттикнување на економската активност наишло на примена во разни форми како во развиените земји, така и во земјите од развој. Дури и во најпазарно ориентираната економија, САД,

► Во време кога светот е во неизвесност какви сè последици би можел да има евентуален банкрот на Грција, "Капитал" разговараше со Глигор Бишев, претседателот на Управниот одбор на Стопанска банка-Скопје, најголемата банка во Македонија, која е во доминантна сопственост на најголемата грчка банка, Национална банка на Грција (НБГ). Тој уверува дека фактот што Стопанска банка-Скопје има грчки капитал не ја прави банката поризична во споредба со останатите банки во Македонија. "Стопанска банка-Скопје има висока адекватност на капиталот од 18%, нема никаква изложеност кон грчката држава, е високоликвидна, постои 100% резервираност на нефункционалните кредити, ефикасно корпоративно управување и управување со ризиците. Од тој аспект, кризата во Грција може да влијае врз Стопанска банка-Скопје како и врз секоја друга банка во Република Македонија", вели Бишев за "Капитал"

преку државни агенции (Fannie Mae и Freddie Mac) се доделуваат субвенционирани кредити за младите брачни парови за купување прв дом. Од тој аспект, битно е да се оцени колку евентуалното субвенционирање на каматите би придонело за забрзување на економскиот раст во Република Македонија и како тоа ефективно би се реализирало. Се разбира, субвенциите на каматните стапки би ги намалиле трошоците по основ на камата и од тој аспект би ја зголемиле побарувачката за кредити и недвижности, па во тој контекст можеме да очекуваме и позабрзана експанзија на кредитирањето на банките.

► **Македонија неодамна доби нов гувернер. Какви политики очекувате да води НБМ на чело со Димитар Богос како гувернер?**

Пред да биде избран за вицепремиер на НБРМ, а потоа и за гувернер, господинот Димитар Богос работеше како главен економист во Стопанска банка-Скопје, каде што стекна богато практично искуство од областа на банкарското работење. Истовремено, Богос е експерт за системот на национални сметки и од тој аспект, очекуваме да продолжи со дизајнирање и реализација на прудентна, стабилизационски ориентирана монетарна политика. Притоа, под поимот стабилизација подразбирам стабилизирање на стапката на инфлација на ниво на потенцијалниот раст на економијата.

► **Според сегашната поставеност на монетарната политика, што можеме да очекуваме на полето на кредитирање на компаниите и граѓаните од страна на банките. Кои се плановите за кредитен раст на Стопанска банка-Скопје и во кои области ќе биде тој?**

Во услови на растечки финансиски потенцијал на банките и релативно поволни движења во реалниот сектор на економијата, можеме да очекуваме забрзување на кредитната активност до крајот на годината. Сепак, како што е потенцирано многу пати досега, фактичките кредитни текови кон приватниот сектор најмногу се детерминирани од понудата на издржани и профитабилни проекти за финансирање. Притоа, добар инвестициски предлог може да дојде од кој било сектор, но сепак, како сектори со поголем потенцијал би ги издвоиле енергетскиот сектор, здравството, ИТ-секторот, прехранбената индустрија, градежништвото, металната индустрија и индустријата на обоени метали. Во тој контекст, Стопанска банка АД Скопје како и досега останува поветена на сервисирање на целокупната квалитетна кредитна побарувачка во земјата.

► **Должничката криза во Европската унија. Прогнози и ефекти кои би можеле**

КАПИТАЛОТ НА СТОПАНСКА БАНКА СКОПЈЕ Е ТРАЕН И СИГУРЕН

► **S&P го намали рејтингот на Грција на најниско ниво со изгледи за банкрот. Како гледате на реформите во Грција? Како би се одразил евентуален банкрот на Грција врз Стопанска банка, чиј доминантен сопственик е грчката НБГ, и врз македонската економија?**

На дневна основа сите ние добиваме голем број информации за состојбите во Грција, вклучувајќи ја и информацијата за намалениот кредитен рејтинг на земјата според S&P, што се случи минатата недела. Индиректно, со тоа се искажува недовербата што ја имаат приватните финансиски пазари дека Грција ќе може редовно и во целост да го сервисира долгот кон своите кредитори. Во согласност со тоа, носителите на економските политики во Грција, заедно со ММФ, ЕЦБ и ЕК, дискутираат за мерките на прилагодување низ коишто треба да помине економијата во Грција за да се обнови кредитната способност на земјата. Националната банка на Грција (НБГ) е

најголема банка во Грција, со капитална сила која осигурува коефициент на адекватност на капиталот од 13,3% на крајот од првиот квартал од 2011 година. Ваквата капитализираност ја рангира НБГ меѓу највисококапитализираните банки во ЕУ. Притоа, нето-профитот на групацијата во првиот квартал изнесува 157 милиони евра, што представува значителен пораст на профитабилноста споредено со 21 милион евра за истиот период лани. Но, сепак, како дел од грчката економија и НБГ го дели истиот кредитен рејтинг како и земјата.

Тоа што е битно за Стопанска банка-Скопје е дека капиталот што го има НБГ инвестирано во Стопанска банка-Скопје е од неповратен и траен карактер, односно без можност за повлекување, бидејќи станува збор за акционерски капитал. Исто така, во изминатите десет години НБГ ја капитализираше целокупната добивка. Истото се реализира и во 2011 година. Тоа не е случај со ниту една друга

да ги почувствуваат банките во Македонија.

Секоја голема рецесија и криза во пазарните економији бара државна интервенција која го зголемува државното трошење и задолженост. Задолженоста на државата исклучително се зголемува, како што беше примерот со последната криза, кога доаѓа до комбинација на рецесија со финансиска криза. Стандардниот образец во такви услови е дека во период од повеќе години ќе следува намалување на задолжувањето, како на приватниот, така и на јавниот сектор. Во такви услови штедењето станува оскудно и приливот на капитал во земјите во развој ќе биде отежнато. Имајќи предвид дека банките во Република Македонија немаат значителен надворешен долг, особено не кон презадолжените земји чиј кредитен рејтинг паѓа, туку претежно кредитниот раст го базираат на сопствени изводи на средства во наредниот период, не очекуваме дека ќе дојде до битна промена во кредитната активност на банките.

► **Колку Македонија има реална опасност да влезе во должничка криза предизвикана од неможност да си ги отплаќа кредитите? Кои се црвените линии кои не смеат да се преминат?**

Пред кризата, општо прифатените стандарди за задолженост укажуваа дека земјите со долг помал од 48% во

БДП се третираат како нискозадолжени, додека земјите каде што надворешниот долг е повисок од 80% од БДП се третираат како високозадолжени. Меѓутоа, овие стандарди по кризата не важат. Притоа, основно е дали финансиските пазари ги ценат макроекономските политики за прудентни и имаат доверба во здравјето на државните финансии и на финансискиот сектор перманентно да ги обновуваат кредитните линии по каматни стапки во коишто не е вграден висок ризик. Во согласност со тоа, можеме да заклучиме дека Македонија е со прифатливо ниво на задолженост, но во услови на вознемирани приватни финансиски пазари, прудентноста и здравјето на фундаментите мора перманентно да се одржува.

► **На чело на Стопанска банка сте веќе неколку години. Според Вас, што е клучно за успехот на еден менаџер, посебно кога станува збор за менаџер на банка? Што оценуваат како успех во управувањето со Стопанска банка-Скопје странските акционери?**

Прво, тимска работа, поттикнување на иницијативите од страна на вработените, исто така нивна мотивација, обука, јасни процедури и политики.

► **Кои менаџерски принципи и правила ги применувате во управувањето? Верувам дека секој менаџер во своето работење треба да применува начин**

банка во Македонија во странска сопственост. Стопанска банка-Скопје има висока адекватност на капиталот (од 18%), нема никаква изложеност кон грчката држава, е високоликвидна, постои 100% резервираност на нефункционалните кредити, ефикасно корпоративно управување и управување со ризиците. Од тој аспект, кризата во Грција може да влијае врз Стопанска банка-Скопје како и врз секоја друга банка во Република Македонија, односно влијанието може да дојде преку реалниот сектор доколку преку влошената надворешно-трговската размена дојде до намалување на извозот на македонските компании на грчкиот пазар и од тој аспект до намалување на профитабилноста на компаниите.

на однесување кој е соодветен на неговиот карактер како личност, затоа што само на тој начин ќе се надолупува и надградува. Менаџерот треба да биде објективен, рационален, да знае колку може да постигне неговиот тим и соодветно да го организира, да го мотивира, да го разбира пазарот и да го прогнозира неговиот раст неколку години однапред, да управува и со барањата на акционерите и со другите интересни групи, да постави стандарди за добро корпоративно управување и сл.

Едно од главните правила во доброто управување е можноста да се делегираат обврските на начин што ќе овозможи менаџерот да се посвети на стратешките одлуки и на иднината на компанијата.

► **Каде повеќе се наоѓате и се гледате - во професорската професија или во банкарството?**

Двете професии не се во конфликт една со друга. За да бидете добар банкар мора да го познавате банкарството, а за да бидете добар професор мора да имате практично искуство и од тој аспект едното се дополнува со другото.

► **Која иновација или технолошка промена најмногу Ви оставила впечаток? Кои ИТ-гаџети ги користите секојдневно?**

Најголем впечаток ми остави воведувањето на Теменос T24 Глобус програмата која банката ја воведо во 2009 година. Програмата претставува отворена рамка и овозможи да ги развиеме и воведеме сите иновативни производи, како што е ОК кредитот, кредитните линии на компаниите, i-bank услугите, online банкарство и сл. Со оглед на тоа што ги користам сите услуги кои ги воведува банката, кои се технолошки напредни, според мене,

најголем впечаток остава e-banking сервисот, кој овозможува 24-часовен пристап до сметките и производите кои ги користи клиентот, овозможува плаќање во реално време и со иден датум. Технолошкиот развој го чувствуваме и го користиме секојдневно – во возилата со навигација, телефоните со бројните апликации и можноста за проверка на електронската пошта, дигиталната телевизија и сл.

► **Што сметате за Ваш најголем успех или неуспех на професионален или личен план?**

Кога ќе ги одбраниме нашите ставови и ќе постигнеме договор со нашите партнери, клиенти, и нашите соработници што е од корист за двете страни. Најголем неуспех е да немате разбирање за ставовите на другата страна и обратно, другата страна да нема разбирање за вашите ставови.

ОСТАНУВАМЕ ТЕХНОЛОШКИ ЛИДЕРИ МЕЃУ БАНКИТЕ

Пред пет години Стопанска банка АД Скопје како мото на своето работење го одбра “На ваша страна”, а пред една година го дополниме со слоганот “секогаш први до услуга”. Тоа создаде голема обврска за банката во своето секојдневно работење перманентно да ги исполнува своите заложби. Неодамна го промовиравме телефонското банкарство, со што банката останува пионер во воведувањето банкарски услуги базирани на врвни технологии кои ја гарантираат безбедноста, стабилноста и сигурноста во работењето. Во моментов Стопанска банка е единствена банка достапна 24 часа преку телефон, Интернет и банкомат за реализирање на основни банкарски услуги (плаќање, трансфер на средства, увид во состојба и сл.). Секako, банката продолжува и век е работи на унапредување на e-banking сервисот и зголемување на бројот на услуги достапни преку него како за физичките, така и за правните лица. Воведовме и нов депозитен и нов кредитен производ, со што ја збогативме и таа понуда. Во тек е и промотивна активност за правните лица корисници на сметки во банката, промотивна понуда за кредитните производи за мали бизниси и сл. Неоспорно е дека сме банка која ги следи пазарните движења, реагира на барањата на клиентите и е постојано на нивна страна.

До крајот на годината ќе ја имплементираме најновата верзија на банкарскиот софтвер кој го користиме, со што ќе се изедначиме со западноевропските банки и ќе ни се отвори простор за понатамошен развој на производи и услуги.